

Spolufinancováno
Evropskou unií

MT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

ZÁPIS

Ze setkání pracovní skupiny Moderní didaktické formy

v pondělí 21.10.2024 od 14 hodin do 16 hod.

v čítárně Městské knihovny Polička

Host: Mgr. Marcela Feltlová

Program jednání:

- Cíle a možnosti současného přírodovědného vzdělávání
- Návrh aktivit spolupráce v oblasti moderních didaktických forem vedoucích k rozvoji klíčových kompetencí

Členky realizačního týmu Leona Šudomová a Petra Jílková, přivítaly přítomné členy pracovní skupiny Moderní didaktické formy (dále jen „PS MDF“) na třetí schůzce PS.

Setkání bylo věnované především problematice přírodovědného vzdělávání v MŠ a na prvním stupni ZŠ. Pracovní skupina vedena Mgr. Feltlovou se zamýšlela nad současnými vzdělávacími cíli a potřebami i nad technickými možnostmi, které mají pedagogové k dispozici.

Úvodní diskuse byla zahájena otázkou „Proč potřebujeme moderní didaktické formy?“ Poté následovala diskuse o vhodnosti zapojování a střídání různých moderních didaktických forem a jejich kombinace s klasickou výukou. Členové PS se shodli, že je důležité ponechat žákům možnost přemýšlet, naučit je připouštět i možnost více různých řešení. Je důležité pracovat na potlačení zažitého strachu z chyby či neúspěchu. Tyto obavy dlouhodobě na žáky působí již od prvních ročníků a postupně v nich potlačují potřebu po poznávání a kreativitu. Dochází k tzv. uzavření mysli (closed mindset), kdy žák pochopí, co se od něj očekává a často velmi povrchně přijímá informace, jejichž osvojení povede k dobrému hodnocení, avšak bez hlubšího pochopení souvislostí. To vede k automatizovanému učení vždy zaměřenému na konkrétní předmět. Získaný poznatek tak žáci velmi často nedokážou aplikovat napříč předměty.

Pro pedagogy je nezbytné, pracovat s žákem tak, aby ho neodradil od řešení náročnějšího úkolu, podpořit ho v úsilí vedoucím alespoň k malému posunu. Vyvinutí úsilí při řešení

složitějšího úkolu je důležitější než úspěšné splnění jednoduché úlohy tzv. na jistotu, která však žáka nikam neposune, pouze ověří znalosti, které již získal.

Je také důležité, jakou formou žáka chválíme. I některá forma pochvaly může být škodlivá. Při pochvalě je třeba ohodnotit především vyvinuté úsilí, které vede k posunu, byť není výsledek stoprocentní, důležité je žáka podpořit v další snaze a neodradit ho přemýšlet a přimout i riziko neúspěchu.

Stejně jako je v současnosti kladen důraz na to, aby každý žák v rámci vzdělávacího procesu mohl zažít úspěch, je stejně důležité naučit se přijmout i neúspěch a vnímat ho jako příležitost pro další posun, nikoli jako selhání. V tomto duchu je však třeba rozvíjet i pedagogické pracovníky, kteří sami prošli vzdělávacím procesem stojícím na těchto principech.

Součástí programu bylo také několik příkladů praktických úloh vhodných pro různé věkové kategorie v přírodovědné a polytechnické oblasti. Důraz byl především kladen na variabilitu zvolených postupů, ochotu opakovaně hledat řešení, nikoli na výsledek samotný.

Zároveň se členové PS zamýšleli nad problémy a překážkami, které brání rozvoji moderních didaktických forem, ať už se jedná o překážky na straně pedagogů, kteří považují frontální metodu za efektivnější, nebo na straně žáků, kteří často odmítají aktivní přístup, který však moderní didaktické formy vyžadují.

Část pedagogů nepovažuje časově efektivní a účelné využívání MDF ve výuce. I jejich vlastní vzdělávání probíhalo klasickou formou, a proto klasickou frontální výuku považují za dostatečnou. Moderní didaktické formy využívají pouze zřídka, okrajově jako doplňkovou aktivitu.

Dle ČŠI čtvrtina učitelů vnímá své nedostatečné technické znalosti a dovednosti a pětina učitelů své nedostatečné didaktické schopnosti při práci s digitálními technologiemi ve výuce (např. plánování a realizace výuky rozvíjející digitální kompetence žáků). Ačkoli je v moderních přístupech ke vzdělávání zdůrazňováno aktivní učení žáka (např. badatelská činnost, kreativita, experimentování, vlastní pozorování jevů a dějů, práce s chybou), je frontální výuka doprovázená poznámkami a zápisem žáků nadále nejčastěji zaznamenanou formou výuky. Tato forma výuky má však i své zastánce. Vlastní zápis podporuje snazší osvojení učiva a může být opakovaně využíván k opakování učiva.

Přestože se v posledních letech rozšířila nabídka kurzů DVPP v oblasti MDF a část pedagogů je využívá ke svému rozvoji, stále se mnoho z nich necítí dostatečně erudovaní, aby moderní didaktickou formou předali žákům vědomosti v takovém rozsahu, jaký ukládají osnovy. Využívání MDF považují za časově náročné a mohou si ho dovolit jen omezeně.

I ti pedagogové, kteří se snaží využívat ve výuce moderní didaktické formy často narážejí na negativní odezvu ze strany žáků. Moderní didaktická forma vyžaduje aktivní zapojení žáka, ochotu vyvinout úsilí, přemýšlet, vyrovnat se i s neúspěchem, popř. se pokusit opakovat. Pokud žák není dostatečně v daném tématu zainteresován a není sám o sobě aktivní, není ochoten tímto způsobem pracovat a upřednostňuje pasivní postoj, tzn. „prostě nám to řekněte a já se to tak naučím“. Na základě podobných zkušeností poté pedagog vyhodnotí, že moderní didaktická forma je časově náročná a málo efektivní.

Mgr. Marcela Feltlová je zařazena do seznamu místních leaderů v oblasti přírodovědy a polytechniky.

Leona Šudomová upozornila členy PS na příští setkání PS 6.11.2024, kde bude hostem pedagog Gymnázia Polička Mgr. Miroslav Jílek. Během setkání se pokusíme ukázat a vyzkoušet, jak se určovaly různé vzdálenosti a rozměry v historii a dnes, proč je to vůbec důležité a jaké obtíže to může přinášet. Vyrobíme a vyzkoušíme si praktické pomůcky, které nám umožní toto téma lépe přiblížit žákům na různých stupních vzdělání od prvního stupně ZŠ (případně v předškolním vzdělávání) a popovídáme o tom, čím toto téma může být pro žáky užitečné v praktickém životě. Vyzkoušíme si také, jak vnímáme vzdálenost našimi smysly, abychom se dokázali orientovat v prostoru, a nakolik se na to můžeme spolehnout.

Výstupy jednání:

- sdílení zkušeností v oblasti moderních didaktických forem
- Identifikace problémů v oblasti moderních didaktických forem:
 - o Upřednostňování frontální výuky ze strany pedagogů
 - o Nedostatečné zkušenosti některých pedagogů s moderními didaktickými formami výuky
 - o Neochota některých žáků zapojit se do výuky realizované moderní didaktickou formou, která často vyžaduje aktivní zapojení ze strany žáků
 - o Větší časová náročnost při využívání některých druhů moderních didaktických forem oproti frontální výuce
- zařazení Mgr. Marcely Feltlové do seznamu místních leaderů v oblasti přírodovědy a polytechniky
- pozvánka na příští plánovanou schůzku PS s hostem Mgr. Miroslavem Jílkem

Spolufinancováno
Evropskou unií

Návrh aktivit spolupráce:

- workshopy na téma moderní didaktické formy vedené lektorkou Mgr. Marcelou Feltlovou (místním leaderem)
- 3. cyklus implementačních aktivit ve 2. pol. šk. roku 2024/2025 Polytechnické a kreativní dílny zaštití Mgr. Marcela Feltlová
- Zapsala: Leona Šudomová, projektový manažer MAP IV